

Gemenskap nationalstaten

bortom

Förra helgen hölls Sverigedemokraternas landsdagar. **Jimmie Åkesson** pratade om att riva moskéer då islamister är ett hot mot Sverige. Ett uttalande som implicit hävdar att muslimer – inte islamister – är ett hot och inte önskade i landet. Uttalandet har fått stark kritik, även från samarbetspartnerna i Tidö-partierna, men det är bara ett i raden av skrämmande utspel.

Under hösten har vi bland annat hört att medborgarskap ska dras in och att barn ska sättas i fängelse. Företrädarna för högerpartierna är de som pratar mest om vikten av sammanhållning, men proklamerar främst splittring.

Som ett svar på denna samhällsutveckling har Daniel Mathisen skrivit boken *Ska det bli folk av oss? Om det som håller oss samman*. En bok som undersöker gemenskapen i samhället och vad en kultur bygger på?

Mathisen målar upp en sober men pessimistisk bild av vårt samhälle, ingen alarmism men likväl en oroande blick på både nutid och framtid. Han frågar sig hur ett främlingsfientligt parti har lyckats bli så stort på kort tid och hur det påverkar den föreställda gemenskapen i Sverige.

Vi blir intalade att vi är vår egen lyckas smed, och därför ska vi göra egna val även i välfärden. Det har öppnat för en privatiseringsvåg de senaste decennierna. Den offentliga sektorn har blivit utarmad och ineffektiv vilket i sin tur leder till misstro mot stat och politiker. Den utökade privatiseringen har då kunnat fortgå och därmed ökat ojämlikheten och segregationen.

Nyliberalismens ekonomiska doktriner började redan på **Göran Perssons** tid, men **Fredrik Reinfeldt** och **Anders Borgs**

åtstramningspolitik, när bland annat sjukförsäkringssystemet bantades ner, förvärrade situationen. I slutändan har vi ännu mindre förtroende för det offentliga och ett islamofobt och främlingsfientligt parti kan komma in och skylla på "främlingarna". Dessutom gynnas den nyliberala ekonomin av att svaga grupper skapas som kan bli billig arbetskraft.

Att välfärden ute i verkligheten faktiskt drivs av en majoritet av personer med utländsk bakgrund går däremot inte ihop med Sverigedemokraternas problemformulering.

Nationalismens logik om ett yttre hot splittrar samhället. För nationalismens myt om ett homogent samhälle skapar bilden av att alla dessa människor som lever i vårt land inte hör hemma här, även om de levt här i generationer.

När ekonomin är sönderslagen och välfärdssystemet nedmonterat skapas fiender som är lätta att ta på. Den svenska borgerligheten har hakat på Sverigedemokraternas populistiska propaganda om att samhället är otryggt och att det är invandringens – läs invandrarnas – fel. Konservativa ideal får ta plats när vi famlar efter trygghet, därför misstänkliggörs invandrare och sexuella minoriteter ses som ett hot mot ordningen.

Mathisen skriver att *"Nationalismen är ett maktsystem, nationen ett sätt att utöva makt, för att kontrollera de egna medborgarna."*

Det är inte det mest originella argumentationen som Mathisen för. Det är ett bekant teoretiskt ramverk som författaren bygger sitt resonemang på, bland annat **Benedict Anderson** (*Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism, 1983*), **Zygmunt Bauman**, (*Retrotopia, 2017*) och **Antonio Gramsci**, känd för sina teorier kring kulturell hegemoni), känd för sina teorier om kulturell hegemoni. Det här är pedagogiskt skrivet, och det är en nyttig bok i dagens Sverige och Europa.

Fyra kapitel består av intervjuer med olika personer och grupper som diskuterar gemenskap. Jag frågar mig dock hur har författaren valt de som intervjuas? Hans argumentation och flera perspektiv på gemenskap illustreras väl, men ger inte någon mångfald eller nyanserad bild av fenomenen som diskuteras.

Hur ska då en gemenskap byggas om den inte ska bygga på nationalistisk grund? Sverige är och har aldrig varit ett homogent land, nationalismen är en myt och protektionismen är orealistisk i en globaliserad värld. Det går att tycka om Sverige utan att exkludera andra och stänga dem utanför. Mathisen trycker på att andra gemenskaper bör byggas, men vilka?

Problemformuleringen är tydlig men lösningen blir vag. Inte så konstigt när det är en svår nöt att knäcka. Författaren uppmanar oss att tänka nytt och skapa sammanhang där vi finner gemenskap bortom nationalstaten, och inte stanna upp vid gränsen för att luras av tanken att här tar gemenskapen slut.

Ska det bli folk av oss? är en viktig påminnelse om vart vi är på väg och hur viktig en icke-exkluderande gemenskap är. Visst behöver ett samhälle hålla ihop och vi medborgare behöver känna tillit till varandra, men det betyder inte att tilliten och gemenskapen ska byggas på etnisk tillhörighet och nationalistiska ideal.

Har vi kanske till och med ett ansvar att försöka förstå våra medmänniskor? Ett första steg kan vara att försöka att inte bli skräm av den som är främmande, utan att försöka mötas på gatan, bland grannar eller i föreningslivet.

Det tar tid att återskapa tillit och bygga en gemenskap, men vi måste börja någonstans. Att riva moskéer och antyda att muslimer som grupp är ett hot mot Sverige är inte en väg till trygghet. Tvärtom, det skapar oro och ställer grupper mot varandra. Precis som alla andra länder förändras Sverige och

vi behöver jobba med det faktumet snarare än mot det.

Henrik Schedin

Ska det bli folk av oss? Om det som håller oss samman

Daniel Mathisen

Atlas

The book cover features a dark green background with a white dashed border. Five red hands are arranged in a circle, palms facing inward. The text is written in white, with the title in a large, hand-drawn font and the subtitle in a smaller, clean font. The publisher's name is in red at the bottom left.

Daniel Mathisen

SKA
det bli
FOLK
om
oss?

Om det som
håller oss samman

Atlas